

MJERE ZAŠTITE OD ZAOSTALIH EKSPLOZIVNIH TVARI

Kako je Republika Hrvatska 90-ih godina vodila Domovinski rat za svoje osamostaljenje od Jugoslavije, na manjem dijelu njezinog područja nalazi se veći broj zaostalog eksplozivnog materijala.

Pronalazimo ih odbačene na smetlištima, u kontejnerima za smeće, uz prometnice, tijekom čišćenja obiteljskih kuća i gospodarskih objekata preminulih vlasnika, te na prostoru nekadašnjih vojarni i oko njihovih prostora. Na područjima gdje su se zbivala ratna djelovanja, a koja nisu minski sumnjiva, eksplozivna sredstva najčešće pronalaze tijekom obrađivanja poljoprivrednog zemljišta, prilikom obavljanja radova uz prometnice, u napuštenim i ruševnim objektima, šumama i sl.

U većini slučajeva pronađena eksplozivna sredstva su uočljiva i ne predstavljaju direktnu opasnost pod uvjetom da se ne diraju ili prenose.

Slika 1. Pronađene zaostale mine

Najčešće se radi o ručnim bombama, topovskom streljivu, raketnim projektilima, protupješačkim i protuoklopnim minama, minobacačkim minama, tromblonima, detonatorima i drugim za građane opasnim eksplozivnim sredstvima.

Ne smiju sami dirati pronađeni predmet, nego je mjesto pronalaska potrebno obilježiti i o pronalasku odmah obavijestiti policiju koja će na mjesto događaja uputiti službenike protueksplozijske zaštite.

Nakon pregleda pronađenog eksplozivnog sredstva i mjesta njegova pronalaska, eksplozivna sredstva za koja prosude da nisu sigurna za prijevoz do skladišta, uništiti će na mjestu pronalaska uz poduzimanje potrebnih mjera sigurnosti.

Svako uništavanje eksplozivnih tvari obavlja se prema preporuci proizvođača ili planu uništavanja eksplozivnih tvari-elaboratu – programu uništavanja eksplozivnih tvari na terenu, te se određuje odgovorna osoba i upravitelj radova (odgovorna osoba i upravitelj radova može biti ista osoba).

Uništavati eksplozivne tvari mogu samo pravne ili fizičke osobe koje imaju odobrenje za proizvodnju ili uporabu eksplozivnih tvari.

Eksplozivne tvari uništavaju se u skladu s uputom proizvođača, na temelju stručne prakse, na mjestima gdje je dopuštena upotreba, odno-

sno uništavanje eksplozivnih tvari. Uništavanje se mora obaviti tako da ne ugrožava živote i zdravlje ljudi, njihovu imovinu i okoliš. Izgradnja mjesta za uništavanje, kao i uporaba specijalnih uređaja za uništavanje temelji se na posebnim propisima. S obzirom na vrstu eksplozivnih tvari, propisuje se uništavanje eksplozivnih tvari isključivo u srodnim skupinama kada god je to moguće.

Za uništavanje eksplozivnih tvari moraju biti ispunjeni zakonom propisani uvjeti:

- odgovarajuća sigurnost i zaštita okoliša od produkata izgaranja ili detonacije, zračnog udarnog vala, letećih komada, zvučnih i seizmičkih učinaka, otrovnih plinova i isparavanja,
- suglasnost vlasnika zemljišta,
- o načinu, količini, mjestu i vremenu uništavanja potrebno je izvijestiti policijsku upravu nadležnu prema mjestu uništavanja eksplozivnih tvari najmanje 24 sata prije termina određenog za uništavanje,
- obavijest lokalnim sredstvima priopćavanja,
- uništavanje obavlja stručno i osposobljeno osoblje za rad na lokaciji uništavanja,
- odgovarajuća i ispravna oprema za rad,
- uz lokaciju uništavanja moraju se nalaziti sredstva za gašenje početnog požara, primjerena predviđenom postupku uništavanja.

Termini uništavanja eksplozivnih tvari određuju se sukladno meteorološkoj situaciji koja treba omogućiti dulji rad na otvorenom, a da opasnost od izazivanja ili širenja požara na prostoru uništavanja i u okolišu bude minimalna. Tijekom pripreme i postupka uništavanja, mikrolokacija uništavanja eksplozivnih tvari treba biti cijelo vrijeme pod nadzorom.

Zaposlenici moraju imati međusobnu mobilnu vezu te vezu sa službom osiguranja na terenu, a po potrebi i s drugim službama. Radovi trebaju biti najavljeni nadležnoj policijskoj upravi.

Slika 2. Uništavanje eksploziva

Osobe koje obavljaju takve radove moraju:

- a) biti potpuno osposobljene (pirotehničari); (imaju diplomu, uvjerenje, potvrdu ili bilo koji drugi akt (certifikat) u pisanom obliku na osnovi kojeg se može vidjeti stupanj osposobljenosti i zakonskog prava za obavljanje poslova uništavanja)
- b) biti zdravstveno sposobne
- c) strogo poštovati pravila i propise jer nije dopušteno samostalno i svojevóljno obavljanje poslova i radnji bez obzira na novonastale situacije i okolnosti ako to nije predviđeno elaboratom
- d) stalno provoditi nadzor i kontrolu pri obavljanju poslova uništavanja.

Za vrijeme uništavanja eksplozivnih tvari nije dopušteno:

- pušenje na mjestima gdje se obavlja uništavanje
- samovolja i nedisciplina
- ometanje pirotehničara pri radu
- uporaba alkohola i narkotika prije, za vrijeme i poslije uništavanja

- rad osobama koje nisu sposobne za uspješno obavljanje posla
- rad neovlaštenim osobama.

Po završetku rada (uništavanja) svake vrste eksplozivnih tvari mora se detaljno pregledati lokacija uništavanja, te zapisnički utvrditi je li uništenje eksplozivnih tvari izvršeno u potpunosti ili postoje ostaci koji mogu ugroziti okoliš.

Tvari koje nisu sagorjele i inicirale potrebno je u ponovnom postupku uništiti u potpunosti. U zoni uništavanja postavlja se dežurstvo od najmanje 120 minuta po završetku rada zbog sprečavanja mogućeg iniciranja požarišta od eventualnog dogorijevanja ili tinjanja ostataka uništavanja.

Uspješno provedenim uništavanjem nisu takve eksplozivne tvari više štetne za sigurnost građana i imovine.

*Đurđica Pavelić, dipl. ing. kem. tehn.
MUP, Inspektorat unutarnjih poslova, Zagreb
Maja Pavelić, dipl. ing. sig.
AKD d.o.o., Zagreb*